

Merja Mäkisalo-Ropponen sd

Kirjallinen kysymys nuorten omaishoitajien/hoivaajien tunnista- misesta, tavoittamisesta ja tukemisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Nuoret omaishoitajat ovat alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria, jotka suorittavat säännöllisesti hoito-
tehtäviä tai ottavat sellaisen määrän vastuuta, joka normaalisti kuuluisi aikuiselle. Hoitoa saava
henkilö on usein vanhempi tai muu sukulainen, joka on vammautunut, sairastaa kroonista sairaut-
ta tai jolla on mielenterveyden ongelmia tai muu syy, joka aiheuttaa hoivan, tuen tai valvonnan
tarpeen. Suomessa on alkanut vakiintua käsite "nuori hoivaaja" omaishoitaja-käsitteen sijaan,
koska se huomioi myös lapsen antaman emotionaalisen tuen. Nuoria hoivaajia on jokaisessa teol-
listuneessa, kehittyneessä länsimaassa 2—8 % alaikäisistä. Omaishoitajaliiton arvion mukaan
Suomessa nuoria omaishoitajia olisi vähintään 20 000, mutta rekisteriperusteisia arvioita ei ole
olemassa.

Tutkimukset osoittavat, että nuorten omaishoitajien hoivavastuilla on kielteisiä seurauksia kou-
lunkäyntiin, jatkokouluttautumiseen ja työllistymiseen. Nuorten sosiaaliset suhteet kapeutuvat;
kaverisuhteiden solmiminen ja harrastuksiin osallistuminen voivat kärsiä hoivavastuiden vuoksi.
Nuorena koettu henkinen kuormitus vanhemman heikon terveydentilan vuoksi pitkittyneenä, tun-
nistamatta ja tuetta altistaa lapsen mielenterveyden ongelmille ja mahdollisesti myös muille ter-
veysongelmille.

Suomessa arviolta 25 prosenttia lapsista elää perheessä, jossa on päihde- tai mielenterveysongel-
ma. Kelasta saatujen tietojen mukaan vuonna 2016 Suomessa oli 5 529 työkyvyttömyyseläkkeel-
lä olevaa huoltajaa, joilla oli 12—17-vuotias lapsi. Kaikkiaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevan
vanhemman kanssa eläviä lapsia ja nuoria (0—17-vuotiaita) oli Suomessa 11 000. Puolella van-
hemmista työkyvyttömyyden syynä olivat mielenterveysongelmat. Tässä ryhmässä myös yksin-
huoltajien määrä on korostunut (37 %), mikä indikoi sitä, että varsinkin näissä perheissä lapsi voi
joutua kantamaan aikuiselle kuuluvaa vastuuta. Määritelmän laajennus tarkoittaa, että Suomessa
on nuoria hoivaajia enemmän kuin omaishoitajaliiton arvioimat 20 000.

Kansainväliset tutkimukset osoittavat, että ilmiön tunnistamiseen liittyy merkittäviä haasteita.
Huolestuttavaa on se, että hoivatilanteen tunnistaminen ja oikea-aikainen puuttuminen siihen
ovat avainasemassa lapsen hyvinvoinnin turvaamisessa. Nuorten hoivaajien tukeminen on yksi
keino katkaista päihde- ja mielenterveysongelmien ylisukupolvisuutta ja näin vähentää yhteis-
kunnan eriarvoistumista. Suomessa asiassa ollaan tutkimusten mukaan hyvin lasten kengissä.
Suomen kehittymättömyys nuorten hoivaajien suhteen onkin todettu kansainvälisessä tutkijoi-
den suorittamassa vertailussa. Leu ja Becker (2017) ovat kehittäneet luokittelun, joka osoittaa

Kirjallinen kysymys KK 167/2018 vp

maiden kehittyneisyyden lasten ja nuorten omaishoitajuuden ilmiön tunnistamisessa ja sen tukemisessa. Suomi voidaan nuoria hoivaajia koskevan puutteellisen tiedon ja puuttuvien yhteiskunnallisten toimenpiteiden perusteella sijoittaa luokittelussa esitietoisuuden vaiheeseen. Suomessa nämä lapset ja nuoret ollaan vasta tunnistamassa erityiseksi, haavoittuvassa asemassa olevaksi erillisryhmäksi. Tämä tekee asiasta keskustelemisen sekä tunnistamisen, tavoittamisen ja tukemisen keinojen kehittämisen erittäin hankalaksi. On tärkeää huomioida nuoret hoivaajat yhtenä ryhmänä, sillä riippumatta hoidettavan terveyteen liittyvästä ongelmasta nuorten kokeman kuormituksen ja sen vaikutusten on tutkimuksissa todettu olevan hyvin samankaltaisia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta nuoret omaishoitajat/hoivaajat tunnistetaan ja tavoitetaan ja jotta nuorten hoivaajien tukemiseen kehitetään keinoja?

Helsingissä 2.5.2018

Merja Mäkisalo-Ropponen sd